

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Динамічний процес розвитку суспільства в умовах загострення існуючих проблем та появи нових соціально-економічних загроз, актуалізували проблему вибору оптимальних шляхів подальшого людського розвитку. Це зумовлює не лише потребу в теоретичному переосмисленні сутності та змісту безпеки, обґрунтування безпеки людського розвитку, а й ставить на порядок денний питання формування ефективного організаційного забезпечення щодо реалізації концепції безпеки людського розвитку.

Формування потужного організаційного забезпечення передбачає розгалужений суб'єктний склад, нормативно-правове середовище, забезпечення ефективного сумісного функціонування окремих учасників процесу, узгодження їх дій. Саме система організаційного забезпечення, покликана сприяти моніторингу та контролю об'єктивного рівня безпеки людського розвитку, вчасному виявленню загроз та інших дестабілізуючих чинників, розробленню подальших шляхів реалізації концепції. Таким чином, система організаційного забезпечення здатна забезпечити ефективне формування та розвиток концепції безпеки людського розвитку.

Організаційне забезпечення безпеки людського розвитку можна розглядати в двох аспектах – процесному (динамічному) та структурному, що дозволяє більш комплексно охопити вивчення всіх його складових. Слід зазначити, що обидва аспекти розглядаються окремо лише умовно, оскільки їхня взаємозалежність витікає з самого змісту сутності організаційного забезпечення.

З точки зору процесного аспекту, організаційне забезпечення безпеки людського розвитку полягає в організуванні, координації та контролі всіх процесів, пов'язаних із вимірюванням об'єктивного рівня, ідентифікацією загроз безпеці людського розвитку, їх запобіганню та подальшим управлінням цього процесу як на національному, так і міжнародному рівнях.

Структурний аспект полягає в організації всіх елементів в одну структуру і передбачає структурування ресурсної, законодавчої та управлінської складової у процесі здійснення діяльності із забезпечення безпеки людського розвитку як на національному так і на міжнародному рівнях. Умовне виокремлення структурного аспекту організаційного забезпечення дає можливість більш детально дослідити існуюче ресурсне забезпечення, чинну нормативно-правову базу та управлінський апарат щодо формування та управління безпекою людського розвитку.

Ресурсна складова організаційного забезпечення представлено інформаційною базою, науково-методичним, кадровим, матеріально-технічним і фінансовим забезпеченням.

Законодавче забезпечення концепції безпеки людського розвитку необхідно розглядати, перш за все, у контексті захисту прав людини, права на розвиток тощо. Загальна декларація прав людини [3] стала першим й найавторитетнішим джерелом міжнародного публічного права із питань захисту прав людини. Незважаючи на те, що цей документ має форму резолюції Генеральної Асамблеї ООН а за Статутом ООН носить рекомендаційний характер, все ж його положення є універсальними та закладені в основу сучасної міжнародної системи захисту прав людини.

Не менш важливим міжнародним документом для реалізації концепції безпеки людського розвитку є Декларація про право на розвиток. У «Декларації про право на розвиток» Генеральної Асамблеї ООН від 04.12.1986 року [2] проголошено, що «Право на розвиток є невід'ємним правом людини, в силу якого кожна людина і всі народи мають право брати участь в такому економічному, соціальному, культурному та політичному розвитку, за якого можуть бути повністю гарантовані всі права людини та основні свободи...» (ч. 1, ст. 1). Таки чином, слід відзначити те, що результатом реалізації права на розвиток має бути повне забезпечення всіх прав та свобод людини, що гарантуватиме безпеку життєдіяльності і розвитку людини.

Надзвичайно важливою подією у формуванні та подальшому розвитку концепції людського розвитку стала активна діяльність ООН та створення Програми розвитку ООН і на разі продовжує бути провідною і найбільш універсальною за своїм мандатом організацією серед фондів та програм системи ООН у галузі розвитку, яка координує більшу частину технічної допомоги, що надається системою ООН.

Важливість іншої концепції, концепції людської безпеки для міжнародного співтовариства було визнано у 1994 р. у Доповіді Програми розвитку ООН. 10 вересня 2012 р. прийнята резолюція Генеральної Асамблеї 66/290 [5], в якій поняття «безпека людини» визначається як «підхід для надання державам-членам допомоги із виявлення та вирішення масштабних та міждисциплінарних проблем, що стосуються виживання, засобів для існування та гідності їх народів». Таким чином, концепція включає у себе право людини на свободу від страху та потреб і передбачає вжиття відповідних превентивних заходів з метою зміцнення захисту та розширення прав і можливостей усіх людей.

З метою підтримки та розвитку концепції безпеки людини було утворено Комісію з безпеки людини. У 2003 році роботу Комісії продовжила Консультативна рада з безпеки людини, що визначає загальні керівні принципи діяльності Цільового фонду ООН з безпеки людини, а також методи підвищення результативності проектів та заходів, шляхи сприяння розумінню концепції та прийняття її в усьому світі. Зрештою для реалізації концепції у 2004 р. було створено Групу з безпеки людини.

Підсумовуючи вищевикладене, можна помітити, що формування та розвиток досліджуваної концепції пов'язаний з появою могутніх гравців на світовій арені – міжнародних організацій – інститутів розвитку, які мають надзвичайний вплив на всі глобальні процеси, в тому числі й ті, що пов'язані з людським розвитком. А одним із головних методів, які використовують держави для досягнення світових цілей, є співпраця. Тому становлення та розвиток ідеї людського розвитку та людської безпеки реалізується під егідою ООН за підтримки інших міжнародних організацій, спеціальних установ, держав тощо.

В даний час саме система ООН бере на себе відповідальність за організацію зустрічей і обговорень, розробку документів, оцінку результатів і формування системи підтримки в реалізації реформ в окремих країнах. Вирішення внутрішніх проблем країн все більше впливає на міжнародне співтовариство, стираючи межі між внутрішньою та зовнішньою політикою держави.

В Україні, вперше система заходів щодо переходу держави до безпечного людського розвитку відображена у Рамковій програмі партнерства між Урядом України та ООН на 2018-2022 роки [4]. Програма визначає основу стратегічного планування та діяльності системи ООН в Україні на 2018-2022 рр. відповідно до чотирьох основних напрямів партнерства, якими є: «стале економічне зростання, довкілля і зайнятість; рівний доступ до якісних та інклюзивних послуг і соціального захисту; демократичне врядування, верховенство права і громадська участь; безпека громадян, соціальна єдність і відновлення з особливим акцентом на сході України» [4]. Інший нормативно-правовий документ – Угода між Урядом України і ПРООН, зорієнтований на формування та реалізацію стратегії людського розвитку, що забезпечить збалансоване вирішення соціально-економічних проблем збереження навколишнього середовища та природно-ресурсного потенціалу з метою задоволення потреб не лише нинішнього, а й майбутнього покоління [1]. Слід наголосити, що підтримка ПРООН щодо забезпечення переходу України до людського розвитку є надзвичайно важливою, що в даний час повинно бути важливим й на державному рівні, а концептуальні напрями людського розвитку мають перетворитися у практичні дії по виходу країни із системної кризи.

Таким чином, здатність міжнародної спільноти рухатись шляхом безпечного людського розвитку значною мірою визначається наявним організаційним забезпеченням: можливостями та ефективною діяльністю міжнародних інституційних структур, високим рівнем співпраці держав, готовністю населення, а також економічними, соціальними, політичними, екологічними та іншими умовами. Перспективами подальших досліджень має бути аналіз формування організаційного забезпечення безпеки людського розвитку в Україні, виявлення доцільності та необхідності формування підрозділу з питань формування та реалізації безпеки людського розвитку в Україні.

Література

1. Гаркавая В. Г. Институциональные преобразования устойчивого развития регионов / В. Г. Гаркавая // Вестник Белорусского государственного экономического университета. – 2014. – № 5. – С. 47-53.
2. Декларация о праве на развитие.– Принята резолюцией 41/128 Генеральной Ассамблеи от 4 декабря 1986 г. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/right_to_development.shtml
3. Загальна декларація прав людини : Декларация ООН від 10.12.1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 30.
4. Рамкова програма партнерства між Урядом України та ООН на 2018-2022 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/images/unpf-brochure-ua_final.pdf
5. Резолюция ГА ООН 66/290 [Электронный ресурс] – Режим доступа : <https://www.unocha.org/sites/dms/HSU/S-G%20Report%20on%20Human%20Security%20A.68.685%20%28Russian%29.pdf>.